

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

THAILAND – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 31 december 2021

I. SAMMANFATTNING

Thailand är en konstitutionell monarki. Sedan statskuppen 2014 har militären behållit stark kontroll över landet, inte minst genom den nya grundlagen från 2017 som ger militären och kungahuset stort politiskt inflytande. Trots den formella övergången till civilt styre i samband med valet 2019, har landets demokratiska tillbakagång fortsatt. De senaste åren har omfattande inskränkningar av medborgerliga och politiska rättigheter genomförts.

Landets näst största oppositionsparti, *Future Forward*, upplöstes på tvivelaktiga grunder i början av 2020. Det blev startskottet för en demokratirörelse som samlade tiotusentals personer i hela landet under 2020 och 2021. Företrädesvis unga demonstranter krävde demokrati, grundlags- och monarkireform. Demonstrationerna resulterade i en våg av gripanden och åtal. Fler än 1700 personer, däribland 272 minderåriga, står åtalade för att ha deltagit i demonstrationerna, inklusive för majestätsbrott. I mars 2020 infördes ett undantagstillstånd som fortsatt är i kraft och som ger regeringen stora befogenheter.

Domstolarnas oberoende är ifrågasatt. I november 2021 slog konstitutionsdomstolen fast att krav på monarkireform kan likställas med försök att omkullkasta staten och med landsförräderi.

Ett lagförslag, som riskerar att krympa civilsamhällets utrymme att verka, godkändes av regeringen i december 2021. Enligt såväl FN som människorättsorganisationer förekommer tortyr och påtvingade försvinnanden, inte minst av människorättsförsvarare. Myndigheterna har kritiserats för bristfälliga utredningar av dessa fall. Ett lagförslag om förbud mot tortyr och påtvingade försvinnanden röstades igenom med stor majoritet av parlamentet september 2021, i ett första av tre läsningar. Dödsstraff tillämpas, men sedan 2018 har endast en avrättning genomförts.

I de sydligaste provinserna råder undantags- och nödlagar för sextonde året i rad. Såväl regeringsstyrkor som separatistgrupper gör sig skyldiga till kränkningar och övergrepp mot civila.

I takt med att antalet flyktingar från Myanmar ökat rapporterar både internationella organisationer och människorättsorganisationer att principen om *non-refoulement* inte alltid respekteras. Även kambodjanska medborgare med flyktingstatus har återförts till Kambodja i strid med folkrätten.

Kvinnor har generellt en relativt stark ställning inom arbetslivet, men stora jämställdhetsutmaningar kvarstår. Andelen kvinnor inom politiken är låg. Våld i nära relationer är vanligt och mörkertalen bedöms höga. Abort är sedan 2021 lagligt upp till vecka tolv, efter en dom i konstitutionsdomstolen. Diskriminering på grund av kön eller sexuell läggning är olagligt. Ett lagförslag om samkönade partnerskap lades fram för flera år sedan, men har ännu inte kunnat antas.

Thailand rankas på den femte och lägsta nivån i den internationella fackliga samarbetsorganisationen ITUC:s *Global Rights index 2021*, vilket innebär att arbetstagare inte anses ha några garanterade rättigheter. Människohandel och tvångsarbete förekommer. Korruptionen är betydande i stora delar av samhället.

Den ekonomiska utvecklingen de senaste årtiondena har bidragit till bättre levnadsförhållanden för stora delar av befolkningen. Andelen som lever i fattigdom har minskat kraftigt de senaste tjugo åren. Tillgången till rent vatten, sanitet och grundläggande vård och utbildning har ökat. De

svåra ekonomiska konsekvenserna av pandemin har emellertid satt denna utveckling under press. Statslösa personer som tillhör minoritetsfolken i norra Thailand och landets runt fyra miljoner migrantarbetare har drabbats hårdast av pandemins socio-ekonomiska konsekvenser. Samma personer har ofta haft bristande tillgång till vaccin, testning och behandling för covid-19.

II. RÄTTSTATENS PRINCIPER

Domstolsväsendet ska enligt grundlagen vara självständigt i förhållande till den lagstiftande och verkställande makten. Rättssäkerheten har dock försämrats sedan militärkuppen 2014. Flera civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare har uttryckt oro över militärens och kungahusets inflytande över rättssystemet. Polis- och åklagarväsendet anses vara särskilt sårbart för korruption och annan otillbörlig påverkan från inflytelserika personer.

Även konstitutionsdomstolens oberoende har ifrågasatts. Domstolen har breda befogenheter och kan till exempel upplösa politiska partier, avsätta folkvalda representanter och lägga in veto mot ny lagstiftning. Konstitutionsdomstolens utlåtande kan inte överklagas och är bindande för regering, parlament, rättsinstanser, myndigheter och oberoende organisationer. Domstolen skyddas också av särskild lagstiftning som gör det brottsligt att kritisera den. I ett uppmärksammat rättsfall i november 2021 slog konstitutionsdomstolen fast att krav på monarkireform strider mot grundlagen och kan likställas med omkullkastande av staten. Domen likställdes med en ”juridisk kupp” av journalister som bevakar utvecklingen.

Rättsprocesser är ofta utdragna och kostsamma. Formellt utser kungen alla domare, men i praktiken är det domstolsväsendet som hanterar rekryteringen.

Korruptionen är utbredd i stora delar av samhället. Thailand rankades på plats 110 av 180 granskade stater i *Transparency Internationals* index över upplevd korruption år 2021. I *World Justice Projects* rättsstatsindex rankades Thailand på plats 80 av 139 länder.

Lagstiftning förbjuder otillbörlig maktutövning och korruption, men det finns stora brister i genomförandet. Mutor är vanligt förekommande, både i privat och offentlig sektor. När nuvarande regering tillträdde 2019 aviserades krafttag för att komma till rätta med korruptionen, men få konkreta framsteg har gjorts. En antikorrupcionskommitté finns, som varje år tar emot stora mängder klagomål.

Allmänhetens rätt att ta del av offentliga handlingar är inskriven både i grundlagen och i särskild lagstiftning från 1997.

Rättssäkerhet

Enligt grundlagen från 2017 ska en person anklagad för brott betraktas som oskyldig tills dess motsatsen har bevisats. Det finns lagstadgad rätt till försvarsadvokat, skälig tid att förbereda sitt försvar och tolk vid behov. Staten tillhandahåller rättshjälp till personer som inte själva kan finansiera juridiskt ombud. Domar kan överklagas i högre instans och huvudregeln är att rättegångar i allmänna domstolar är offentliga.

Det pågår en konflikt i södra Thailand där en malajmuslimsk befolkning strävar efter ökat självstyre. Konflikten har historiska rötter, men eskalerade 2004 och har sedan dess kostat över 7 000 människor livet. Av offren är över 90 procent civila. Särskilda undantags- och nödlagar gäller i de tre sydligaste provinserna Pattani, Yala och Narathiwat. Rättssäkerheten är mer eftersatt i dessa provinser än i övriga landet. I dessa tre provinser, samt i Satun, kan sharia-lag tillämpas vid familjerättsliga tvister i domstol.

Straffrihet och ansvarsutkrävande

Grundlagen från 2017 fastställer full straffrättslig immunitet för den tidigare junta-organisationen *National Council for Peace and Order* (NCPO) för samtliga handlingar begångna i samband med militärkuppen 2014.

Polis, militär och säkerhetsstyrkor kan ofta agera utan att ställas till svars för sina handlingar. Särskilt i de sydligaste provinserna är möjligheterna till ansvarsutkrävande för människorättskränkningar begränsade. Enligt

lokala och internationella organisationer förekommer det att personer som utsatts för tortyr själva blir föremål för brottsanklagelser.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Efter fem år av militärt styre höll Thailand parlamentsval 2019. Valprocessen var tydligt utformad för att gynna militären och bibehålla dess dominerande roll i styret av landet. Före valet skrevs en ny grundlag av en kommitté som tillsatts av militärjuntan. Enligt grundlagen har militären befogenhet att utnämna de 250 senatorerna i överhuset. I praktiken ges militären därmed stor påverkan över valet av premiärminister och omfattande möjligheter att påverka politiska beslut.

Efter valet 2019 utnämndes den tidigare arméchefen och juntaledaren Prayut Chan-o-cha till premiärminister. Chan-o-cha är också försvarsminister och chef för den särskilda myndighet som upprättades för att hantera pandemin. Kvinnor är tydligt underrepresenterade i det politiska livet. Av regeringens 36 medlemmar är bara en kvinna minister (utbildning) och tre viceministrar (inom utbildning och jordbruk). Andelen kvinnor i parlamentet och senaten är 16 respektive 10 procent. Militärens starka inflytande över politiken är en förklaring. Unga kvinnor har dock haft ledande roller i demokratirörelsen.

77 partier ställde upp i parlamentsvalet 2019. Oppositionspartiet *Future Forward* blev det tredje största partiet, men upplöstes på tvivelaktiga grunder i början av 2020. Den populära ledaren för partiet, Thanathorn Juangroongruangkit, och ytterligare 16 andra personer i partitoppen, förbjöds att ägna sig åt politik i tio år. Detta ledde till stort missnöje bland de företrädesvis unga väljarna och blev startskottet för den demokratirörelse som samlade tiotusentals demonstranter i hela landet under 2020 och 2021.

Grundlagsreform var ett av demokratirörelsens ursprungliga krav, tillsammans med en reform av monarkin och premiärministerns avgång. En process i parlamentet om grundlagsreform pågår, men den nuvarande grundlagen är utformad på ett sätt som gör den näst intill omöjlig att ändra.

I parlamentet kan en delvis öppen politisk debatt föras och regeringen kan kritiseras. Premiärminister Prayut, tillsammans med flera av sina ministrar, har överlevt tre misstroendeomröstningar de senaste åren. Ett nytt val måste hållas senast i maj 2023.

Kungahuset spelar en mycket viktig roll i Thailands politiska liv, trots att den absoluta monarkin avskaffades år 1932 och landet beskriver sig som en konstitutionell monarki. Kungahuset påverkar viktiga beslut genom en stark informell makt och genom att monarkin traditionellt haft starka band till militären.

I forskningsinstitutet V-Dems årsrapport från 2021 inkluderas Thailand i den grupp länder som räknas som världens minst demokratiska.

Det civila samhällets utrymme

Det finns ett aktivt civilsamhälle. Inte desto mindre klassas landet som förtryckt ("repressed") i *Civicus Monitor* 2022. Trakasserier från statliga aktörer förekommer. Organisationer har hotats med att kastas ut ur landet. Människorättsförsvarare, miljöförsvarare och demonstrationsledare har hotats, häktats och åtalats för förtal och majestätsbrott. Fredliga protester har slagits ned vid flera tillfällen.

Många civilsamhällesorganisationer och internationella observatörer har uttryckt stark kritik mot ett nytt lagförslag som syftar till att reglera civilsamhällesorganisationer. Förslaget innehåller flera delar som står i strid med Thailands internationella åtaganden om mänskliga rättigheter och som skulle inskränka civilsamhällets möjligheter att verka. Till exempel skulle lagförslaget, om det blir verklighet, ge regeringen befogenhet att hindra organisationer från att verka inom områden som bedöms påverka "nationell säkerhet", "folkets goda moral" eller bidrar till att "skapa klyftor i samhället". Den administrativa bördan på civilsamhället skulle öka, inklusive genom redovisningskrav för utländsk finansiering. Lagförslaget godkändes av regeringen i december 2021. Efter omfattande kritik planeras en ny konsultation med civilsamhället innan förslaget kan tas upp för beslut i parlamentet.

En nationell kommission för mänskliga rättigheter (NHRCT) upprättades år 2001, men bedöms inte uppfylla internationella krav på oberoende, transparens och representation.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Thailand saknar ett lagstadgat förbud mot påtvingade försvinnanden och tortyr. Efter ett omtalat fall där en läckt video visar hur en polischef torterar en misstänkt till döds, har processen för att få lagstiftning på plats påskyndats. Ett lagförslag om förbud mot tortyr och påtvingade försvinnanden röstades igenom med stor majoritet av parlamentet september 2021, i en första läsning. Förslaget kräver dock ytterligare två läsningar innan det kan antas och träda i kraft.

Enligt människorättsorganisationer förekommer tortyr och påtvingade försvinnanden sedan lång tid tillbaka i Thailand. Myndigheterna har endast gjort små framsteg i utredningarna av dessa fall och knappt någon har åtalats eller dömts. Även FN:s särskilda arbetsgrupp har uttryckt särskild oro för påtvingade försvinnanden och utomrättsliga avrättningar. Under de senaste åren har åtminstone nio thailändska människorättsförsvarare som flytt undan förföljelse försvunnit i grannländerna. Minst två av dem har försvunnit i Kambodja. Ytterligare två försvann i Laos, innan de hittades döda i Mekongfloden, med kropparna fulla av cement.

I de södra gränsprovinserna har människorättsorganisationer dokumenterat åtskilliga fall av tortyr av personer från den muslimska malaj-minoriteten. Tortyr förekommer också som straff för värnpliktiga under militärtjänstgöring, liksom vid insatser mot droghandel.

Fängelseförhållandena är ofta undermåliga. Fängelserna är överbelagda och i vissa är tillgången till medicinsk vård otillräcklig. Under pandemin har många häktade och intagna smittats av covid-19. Häktade personer hålls inte alltid separerade från övriga intagna.

Människohandel är olagligt, men Thailand är enligt FN både ett ursprungs-, destinations- och ett transitland. Personer från grannländerna

utgör majoriteten av de som faller offer för människohandel, men under pandemin har även inhemsk trafficking ökat. Det handlar framför allt om män som handlas till tvångsarbete i fiskeindustrin samt om kvinnor som tvingas in i sexhandel.

Thailand arbetar aktivt för att genomföra lagstiftningen mot människohandel. Trots det nedgraderades Thailand år 2021, för första gången på fyra år, i det amerikanska utrikesdepartementets lista över människohandel i världen.

Det är olagligt att sälja sexuella tjänster men prostitutionen är mycket utbredd.

Dödsstraff

Över 60 brott kan ge dödsstraff, bland annat mord, smuggling av tyngre droger och terrorism. Ett lagförslag som avser minska antalet brott med dödsstraff i straffskalan bereds för närvarande. Sedan 2009 har endast en dödsdom verkställts, då en 26-årig man dömd för mord avrättades genom giftinjektion i juni 2018. Reaktionerna från delar av civilsamhället var starka, men överlag finns ett folkligt stöd för dödsstraff.

Avrättning av personer under 18 år är förbjudet. Gravida och personer som bedöms vara svårt psykiskt sjuka undantas också.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Militären har befogenhet att gripa och hålla en misstänkt person i militärt förvar i upp till sju dagar. Den gripne behöver inte informeras om vad hen är misstänkt för. Nödlagarna i Thailands tre sydligaste provinser ger militären än mer omfattande befogenheter. I dessa områden kan personer frihetsberövas i ytterligare 30 dagar utan åtal.

Flera av de åtgärder som infördes för att begränsa smittspridningen av covid-19 har påverkat människors rörelsefrihet negativt. Till exempel tilläts inte thailändska medborgare som befann sig utomlands att återvända när landet stängde sina gränser i början av pandemin. Omfattande nationella reserestriktioner infördes också under våren 2020.

Många av de personer som åtalats för delaktighet i de stora demonstrationerna för demokrati har belagts med utreseförbud.

Flera hundratusen personer som tillhör minoritetsfolken i norra Thailand saknar medborgarskap, trots att deras familjer i många fall har varit bosatta i landet i generationer. Avsaknaden av medborgarskap medför bland annat att rörelsefriheten – som är fastställd i grundlagen från 2017 – kraftigt inskränks.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Yttrande- och pressfriheten fastslås i grundlagen från 2017 men regeringen har tydligt åsidosatt efterlevnaden. Lagar om majestätsbrott, förtal, uppvigling och databrott har använts i betydande omfattning för att begränsa yttrandefriheten både offline och online. Även självcensuren har ökat.

Lagen om majestätsbrott utgör en särskild begränsning av yttrande- och pressfriheten i Thailand. Demokratirörelsens krav på monarkireform bröt tabut att aldrig offentligt kritisera monarkin. Därefter har över 160 personer åtalats för majestätsbrott, den högsta siffran någonsin. Ett tjugotal personer har häktats i väntan på rättegång och riskerar mycket långa fängelsestraff. I januari 2021 dömdes en tidigare statsanställd kvinna till 87 års fängelse för att ha delat material i sociala medier som ansågs bryta mot majestätslagarna. Straffet halverades senare efter kvinnans erkännande, men är fortsatt det längsta straff som någonsin utdöms för majestätsbrott. Den som förolämpar kungen, drottningen eller tronarvingen riskerar fängelse i upp till 15 år per lagöverträdelse. Människorättsorganisationer påtalar att denna typ av åtal ofta är politiskt motiverade. Även FN:s särskilda rapportör för yttrandefrihet har uttryckt allvarlig oro för den explosionsartade ökningen av antalet åtal för majestätsbrott och den breda tolkningen av brottsrubriceringen.

Människorättsförsvarare, demonstranter och kulturarbetare som på olika sätt har gett stöd till demokratirörelsen har förföljts, trakasserats, anmälts och åtalats. Det har även förekommit att demonstranternas familjer och skolor utsatts för påtryckningar.

Flera människorättsförsvarare, däribland en journalist och en tidigare ledamot i den thailändska kommissionen för mänskliga rättigheter, har stämts för förtal av företag som de har granskat och därmed blivit föremål för långdragna rättsprocesser.

Flera av de större tv- och radiokanalerna är statskontrollerade, trots att grundlagen från 2017 förbjuder detta. *Freedom House* nedgraderade Thailand till "icke fritt" 2021 (efter att ha ansetts "delvis fritt" 2020) och i Reportrar utan gränsers senaste pressfrihetsindex rankas Thailand på plats 115 av 180 granskade stater.

Tillgången till internet är god och användandet av sociala medier mycket utbrett. Demokratirörelsen har i stor utsträckning använt Facebook, Twitter och appar som Signal för att organisera sig och sprida sina budskap.

Myndigheterna censurerar delar av internet och övervakningen är omfattande. Flera människorättsförsvarare har anmälts för att ha uttryckt åsikter om monarkin på Facebook och andra sociala medie-plattformar. Statskontrollerade kampanjer på sociala medier har förekommit och konton knutna till den thailändska militären har använts för att tysta regimkritiker.

Domstolarna har vid flera tillfällen avslagit regeringens begäran att få ta bort innehåll på nätet och stänga ned olika digitala plattformar.

Rätten till mötes- och föreningsfrihet

Sedan pandemins början har flera restriktioner införts som kraftigt begränsar både mötesfriheten och församlingsfriheten. Sedan mars 2020 råder undantagstillstånd i hela Thailand vilket ger regeringen stora befogenheter.

Vid ett flertal tillfällen har polisen använt vattenkanoner, tårgas och gummikulor för att skingra fredliga protester. Många demonstranter, även minderåriga, har åtalats för att ha brutit mot undantagstillståndet eller lagen mot offentliga samlingar. Flera av nyckelpersonerna har också åtalats för majestätsbrott och suttit häktade under långa perioder.

Människorättsorganisationer och den thailändska kommissionen för mänskliga rättigheter har kritiserat regeringen för att ha använt undantagstillståndet som förevändning för att förbjuda eller begränsa politiska samlingar och för att ha använt otillbörligt våld i samband med fredliga protester.

Rätten att tillhöra en fackförening är till viss del lagstadgad i Thailand, men omfattar inte alla arbetstagare. Till exempel saknar de fyra miljoner migrantarbetarna i landet laglig rätt att organisera sig. Fackföreningarna är svaga och endast cirka tre procent av den totala arbetskraften är fackligt ansluten. I ett uppmärksammat rättsfall hotas flera framträdande fackföreningsföreträdare av fängelse för sitt fackliga engagemang. Thailand rankas på den femte och lägsta nivån i den internationella fackliga samarbetsorganisationen ITUC:s *Global Rights index 2021*, vilket innebär att arbetstagare inte anses ha några garanterade rättigheter.

Religions- och övertygelsefrihet

Thailand har ingen statsreligion. Grundlagen föreskriver dock att kungen ska vara buddhist. Fem officiella religioner erkänns: buddhism, hinduism, islam, sikhism och kristendom. Registrerade samfund inom dessa trosinriktningar kan bland annat ges statligt ekonomiskt stöd. Alla medborgare har rätt att fritt utöva sin religion, så länge utövandet inte äventyrar nationell säkerhet. I samhället är toleransen gentemot olika religioner generellt hög.

I fyra av de fem sydligaste provinserna i södra Thailand finns en muslimsk majoritet. I dessa provinser råder spänningar mellan buddhister och muslimer, även om konflikten inte i första hand är religiöst motiverad. En rättslig prövning pågår för närvarande av ett kontroversiellt och symboliskt viktigt slöjförbud på en buddhistisk skola i Pattani.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Thailand har ratificerat sex av ILO:s åtta centrala konventioner. Det finns lagstiftning mot barnarbete, tvångsarbete, skydd mot diskriminering och osaklig uppsägning samt lagstiftning som reglerar bland annat arbetstider

och semestrar. Stora brister finns emellertid vad gäller tillämpningen av lagstiftningen, inte minst för de uppskattningsvis fyra miljoner migrantarbetare som arbetar i Thailand. Covid-19 pandemin har ytterligare förvärrat situationen. Många har förlorat jobb och inkomst, inte minst inom turistnäringen, som före pandemin beräknades stå för upp mot 20 procent av BNP.

Enligt uppgift förekommer tvångsarbete och människohandel inom vissa sektorer. Även barnarbete, till exempel inom jordbruk och fiske, förekommer, men minskar stadigt enligt ILO.

Den officiella arbetslösheten var drygt 2,25 procent 2021, den högsta siffran på 16 år. Kvinnor utgör ungefär hälften av arbetskraften och andelen kvinnor på högre poster inom både näringsliv och offentlig förvaltning ökar. Thailand rankades på plats 79 av 156 granskade stater i World Economic Forums *Global Gender Gap Report 2021*.

Thailand har inte ratificerat ILO:s kärnkonventioner om rätten att organisera sig och förhandla kollektivt. Regeringen har lagstadgad rätt att förbjuda strejker som bedöms påverka den nationella säkerheten eller viktiga samhällsfunktioner. Det finns tio nivåer av lagstadgad minimilön där medelvärdet uppgick till motsvarande cirka 88 SEK per dag 2021. Steg har tagits mot en höjning av minimilönen.

Storskaliga infrastrukturprojekt har ibland påverkat lokala samhällen negativt exempelvis genom tvångsförflyttningar eller miljöförstöring. Personer som tillhör etniska minoriteter är särskilt utsatta. Miljöförsvare har hotats, förföljts och stämts för förtal. Befintliga kompensationsmekanismer för lokalbefolkningar som drabbats anses otillräckliga.

Yttrandefriheten för arbetstagare och människorättsförsvare har kringskurits genom att företag i många fall stämt kritiker och visselblåsare, genom så kallade SLAPP-ärenden (*Strategic Lawsuit against Public Participation*). Sådana stämningar har lett till så långa och kostsamma rättsprocesser för de anklagade att de i slutändan inte haft råd eller orkat slutföra processerna.

År 2019 antog Thailand, som första land i Asien, en nationell handlingsplan för mänskliga rättigheter och företagande. Brister finns i genomförandet av planen, till exempel när det gäller att förhindra SLAPP-ärenden.

Rätten till bästa uppnåeliga fysiska och mentala hälsa

Hälso- och sjukvården bedrivs till största delen i offentlig regi och är tillgänglig för alla medborgare. Avgifterna är låga. Regeringen har ett särskilt program som ger migrantarbetare tillgång till hälsovård under särskilda villkor. Asylsökande och flyktingar har också, med vissa restriktioner, tillgång till akutvård. Vaccinationsprogrammet för covid-19 omfattar alla, även om medborgare i praktiken prioriterades när tillgången på vaccin var knapp. Thailand har länge satsat på förebyggande hälsovård, rent vatten, bättre sanitära förhållanden och vaccinationer. Idag har 98 procent av befolkningen tillgång till rent vatten. Barnadödligheten beräknades år 2021 till sju per 1 000 födselar och mödradödligheten till 23 per 100 000 födselar. Medellivslängden för män i Thailand är 74 år och för kvinnor 80 år.

Abort är tillåtet i Thailand upp till vecka tolv. Tonårsgraviditeter är vanliga och ökar i omfattning. Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att stävja denna utveckling, bland annat har sex- och samlevnadsundervisning införts i skolorna och tillgången till preventivmedel har förenklats.

Hbtqi-personer, särskilt transsexuella, uppger att de mött diskriminering i vården. I en UNDP-studie från 2019 uppger 16 procent att de haft svårt att få tillgång till olika delar av sjukvården, inklusive primärvård, hjälp för psykisk ohälsa och sexuell hälsa.

Luftföroreningar är en hälsofara i vissa områden, särskilt i storstäder och i norra Thailand, trots att flera åtgärder vidtagits av myndigheterna. Thailand är i ton räknat bland världens största förorenare av plast och den biologiska mångfalden är utsatt för betydande påfrestningar.

Rätten till utbildning

En stor del av den nationella budgeten avsätts för utbildning, normalt cirka 20 procent, eller motsvarande cirka fyra procent av landets BNP. Trots detta anses skolsystemet ofta vara ineffektivt, för centralstyrt och inte hålla en tillräckligt hög kvalitet.

Enligt grundlagen har alla barn rätt till tolv års kostnadsfri skolundervisning. Vårdnadshavare måste dock stå för kostnader för skoluniform, transport och lunch. Skolplikt råder i nio år och 95 procent av alla barn går i låg- och mellanstadiet, men därefter lämnar många skolan i förtid, särskilt flickor. Denna utveckling har accelererat under pandemin då skolor gått över till digital undervisning under långa perioder, vilket slagit hårt mot barn i lägre socio-ekonomiska grupper. Enligt en ny rapport från Unicef har närmare 40 000 elever hoppat av skolan under den långa nedstängningen och sju av tio elever känner stor oro inför framtiden.

Närmare 45 procent av befolkningen över 25 år har någon form av gymnasial utbildning. Flickor fortsätter i större utsträckning än pojkar till högre utbildning. Läskunnigheten bland personer över 15 år är över 96 procent, enligt UNDP, och likvärdig för kvinnor och män. Enligt Världsbanken är dock uppemot var tredje femtonåring funktionell analfabet eller har så låg läsförståelse att hen inte förstår innebörden av vad hen läser.

Barn som tillhör etniska minoriteter eller urfolk, liksom barn till migrantarbetare, har begränsad tillgång till skolgång. Exempelvis går 200 000 barn till migrantarbetare inte i skolan. Det beror framför allt på de byråkratiska och administrativa hinder som uppstår när barn inte är thailändska medborgare eller saknar födelsebevis.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

Thailand placeras på plats 79 av 189 länder i UNDP:s index över mänsklig utveckling 2020. Landets snabba ekonomiska utveckling har medfört bättre levnadsvillkor för stora delar av befolkningen. Andelen människor som lever i fattigdom minskade från 42,3 procent vid millennieskiftet till 6,2 procent 2019, enligt Asiatiska utvecklingsbanken. Pandemin har

medfört att denna utveckling brutits. 2020 ökade antalet fattiga med 1,5 miljoner personer (eller 8,8 procent av befolkningen), enligt Världsbanken.

Det thailändska samhället präglas av stora ekonomiska klyftor och pandemin har ytterligare ökat klasskillnaderna. Personer som tillhör etniska minoriteter och migrantarbetare har betydligt lägre inkomster och sämre levnadsvillkor än befolkningsgenomsnittet. Regeringen har satsat på att bygga ut sjukvård, utbildning och infrastruktur, men tillgängligheten är fortsatt begränsad för personer som lever i fattigdom på landsbygden. Tillgången till grundläggande behov, som mat och vatten, är dock god för de allra flesta, även om prishöjningar på viktiga livsmedel och basvaror skapar oro.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

Jämställdhetslagstiftningen från 2015 förbjuder uttryckligen diskriminering på grund av kön. Vissa undantag kan göras utifrån religiös övertygelse, liksom för att skydda nationell säkerhet.

Kvinnors representation i näringslivet är ett område där Thailand kommit långt i en internationell jämförelse: 37 procent av alla maktpositioner innehas av kvinnor, jämfört med det globala genomsnittet på 24 procent. Däremot är kvinnor starkt underrepresenterade inom politiken.

Stereotypa könsroller är vanligt förekommande och utgör ett hinder för jämställdhet. Våld i nära relationer är mycket vanligt och mörkertalen bedöms vara stora. Vissa undersökningar visar att mer än var tredje kvinna och flicka har upplevt våld i nära relationer. Hjälpcenter har upprättats i hela landet men fortfarande beräknas endast en mindre andel av de som utsätts söka hjälp. Våldtäkt och sexuella trakasserier är olagligt, men lagstiftningen brister, både i implementering och utformning. Våldtäkt inom äktenskapet kan resultera i stränga fängelsestraff, men få anmälningar och mycket få fall leder till prövning i domstol. Abort är lagligt upp till vecka tolv, efter en dom i konstitutionsdomstolen 2021.

Prostitutionen är, trots att den är kriminaliserad, omfattande och på flera håll ett vanligt inslag i gatubilden. Personer i prostitution utgörs dels av kvinnor från landsbygden som sökt sig eller tvingats till större städer för att försörja sin familj, dels av migranter från fattigare grannländer som Myanmar, Laos och Kambodja, som många gånger fallit offer för människohandel. Transpersoner hamnar ofta i prostitution då de i stor utsträckning exkluderas från arbetsmarknaden.

Barnets rättigheter

Thailand har ratificerat FN:s barnkonvention och har inom många områden lyckats relativt väl med att skydda barnets rättigheter. Viktiga nyckeltal för barns hälsa ligger i paritet med OECD-länderna och under lång tid har fattigdomen minskat, vilket lett till bättre levnadsvillkor för många barn. Stora regionala skillnader finns dock, som ökat ytterligare under pandemin. Barn till människor som lever i fattigdom, barn från minoriteter, barn med funktionsnedsättning, statslösa samt barn i flyktinglägren vid gränsen till Myanmar, lever under helt andra villkor än barn i den växande medelklassen. Uppskattningsvis 20 000 barn bär hemlösa. En femtedel av alla barn lever inte med någon av sina föräldrar. Unicef beräknar att cirka 20 procent av de 16 miljoner barn som lever i Thailand är i riskzonen för att hamna i multidimensionell fattigdom.

Under pandemin övergick skolorna till digital undervisning under långa perioder vilket har lett till att uppskattningsvis fyra miljoner barn har varit frånvarande eller helt hoppat av skolan.

Sex av tio barn under 14 år är utsatta för våld i hemmet. Äga har förbjudits i skolor, men förekommer likväl. Thailand har även åtagit sig att förbjuda barnaga i hemmet och i andra sammanhang, men så har ännu inte skett. Den sociala normen att se mellan fingrarna när det gäller våld i hemmet är stark.

Många minderåriga har deltagit i den proteströrelse som vill se ett mer demokratiskt Thailand, inklusive en mer jämlik och säker skola. 272 barn har åtalats för att ha deltagit i fredliga protester.

Minimiåldern för arbete är 15 år. Barnarbete förekommer även om omfattningen har minskat i takt med den ekonomiska utvecklingen.

Uppskattningsvis 177 000 barn arbetar på något sätt inom jordbruk, byggsektor och i turistnäringen. Myndigheterna har utökat ansträngningarna för att bekämpa barnarbete.

Thailand är fortsatt en stor destination för sexturism och sexuellt utnyttjande av barn. Pandemin har ökat riskerna för människohandel av barn, då många familjer helt har förlorat sin inkomst. Regeringen har som mål att helt eliminera människohandel av barn och viktiga steg har tagits. Exempelvis har en lagstadgad skyldighet för alla medborgare att rapportera misstänkta övergrepp mot barn införts. Innehav av barnpornografi är straffbart.

Minimiåldern för giftermål är 17 år. Domstolar kan dock göra undantag om särskilda skäl föreligger, som till exempel tonårsgravidet.

Thailand har reserverat sig mot artikel 22 i FN:s konvention om barnets rättigheter, om statens ansvar i behandlingen av flykting- eller asylsökande barn.

Barn under 18 år får inte rekryteras till militären.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

I Thailand finns flera etniska minoriteter som inte erkänns som urfolk. I de norra delarna lever över 900 000 personer som tillhör olika bergsfolk. De är ofta marginaliserade och endast hälften beräknas ha thailändskt medborgarskap. Övriga är statslösa, trots att deras förfäder i många fall bott i landet i flera generationer. På grund av att de saknar medborgarskap får de inte heller tillgång till statlig sjukvård och utbildning på samma villkor som andra. De har också begränsad rörelsefrihet. De kan inte arbeta lagligt och skyddas inte heller av den arbetsrättsliga lagstiftningen, som bland annat reglerar minimilön och olycksfallsersättning. De kan som regel inte äga mark och det är svårt att engagera sig politiskt. Två av parlamentets 500 ledamöter har urfolksbakgrund.

Personer som tillhör dessa minoriteter har drabbats mycket hårt av pandemin: genom begränsad tillgång till hälso- och sjukvård, inklusive

vaccin, språkbarriärer som försvårar möjligheten att tillgodose sig relevant och trovärdig information samt genom förlorad inkomst.

Thailand har inlett ett program som syftar till att registrera statslösa personer och personer som tillhör urfolk för att dessa ska omfattas av de rättigheter som grundlagen från 2017 föreskriver, utan diskriminering. Avsikten är att avskaffa statslöshet senast 2024.

Hbtqi-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter

Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet är förbjuden. Samhället är generellt öppet och tolerant i frågor som rör hbtqi-personer, även om det fortsatt finns stora skillnader mellan stad och landsbygd. Diskriminering förekommer dock fortsatt, både i familjer, i skolor och på arbetsplatser. Det finns ingen lagstiftning som förbjuder hatbrott mot hbtqi-personer.

Hbtqi-personer utgör en aktiv del av demokratirörelsen. Samtidigt går arbetet med att garantera deras åtnjutande av mänskliga rättigheter genom lagförändringar långsamt. Ett lagförslag om att tillåta samkönade civila partnerskap godkändes av regeringen 2018, men har ännu inte kunnat antas i parlamentet. I november 2021 slog en dom från konstitutionsdomstolen fast att enbart äktenskap mellan man och kvinna kan anses vara grundlagsenliga.

Att ändra namn och juridiskt kön är olagligt, trots att könskorrigering och könsbekräftande behandling är relativt vanligt förekommande. Många transpersoner upplever stigma, utsatthet och trakasserier i kontakter med skola, sjukvård eller arbetsmarknad.

Flyktingars och migranternas rättigheter

Thailand har inte ratificerat 1951 års flyktingkonvention. 2019 togs ett beslut om att upprätta ett nationellt system för asylprövning, men detta har ännu inte börjat användas. Många frågetecken kvarstår kring vilka personer som kommer att omfattas av det nya asylprövningssystemet och på vilka villkor. Principen om *non-refoulement*, det vill säga principen att personer inte bör utvisas eller återföras till länder där de riskerar dödsstraff, tortyr eller andra allvarliga kränkningar, respekteras inte

konsekvent. Exempelvis återfördes tre människorättsförsvarare med flyktingstatus från Kambodja i november 2021.

Samtidigt har Thailand under lång tid tagit emot ett stort antal flyktingar. Enligt UNHCR bor cirka 100 000 personer i nio flyktingläger längs gränsen till Myanmar, varav många har varit i Thailand sedan 1980-talet. Ett samförståndsavtal om frivilligt återvändande har undertecknats med Myanmar, men enbart 164 personer har återvänt. Utvecklingen i Myanmar försämrar utsikterna för ett frivilligt återvändande i närtid. Personer som flyr från stridigheter i Myanmar kan ges tillfälligt skydd i gränsområdet, dit inga internationella eller humanitära organisationer har tillträde. Människorättsorganisationer har rapporterat om att personer som flytt till dessa områden vid flera tillfällen tvingats tillbaka över gränsen.

Uppskattningsvis fyra miljoner migranter befinner sig i Thailand, varav hälften utan tillstånd. Den stora merparten kommer från Myanmar, Laos och Kambodja. De som saknar uppehållstillstånd löper risk att deporteras, fängslas eller bötfällas i enlighet med utlänningslagen. Många befinner sig i en beroendeställning gentemot sin arbetsgivare och hindras från att flytta eller byta jobb. Andra riskerar att falla offer för människohandel. Regeringen har tagit flera steg för att papperslösa migranter ska kunna få dokumentation och har ingått flera avtal med grannländerna som gör att deras medborgare kan arbeta lagligt i Thailand. De får då även tillgång till viss sjukvård och deras barn kan gå i skola. De papperslösa migranter och asylsökande som grips kan föras till förvar, så kallade ID-center. Förhållandena på dessa center har beskrivits som fängselika och inhumana. Centren är anpassade för en tillfällig vistelse, men flera blir kvar i månader eller år. Det förekommer att barn separeras från sina föräldrar.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Grundlagen från 2017 förbjuder diskriminering på grund av funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning har rätt till avgiftsfri sjukvård och medicinska hjälpmedel, liksom till mindre räntefria starta-egget-lån från staten. Arbetsgivare kan också få skattelättnader vid anställning av personer med funktionsnedsättning. Negativa attityder och

fördomar gentemot personer med funktionsnedsättning är vanligt förekommande. Psykisk ohälsa och intellektuell funktionsnedsättning är mycket stigmatiserat. De allra flesta personer med funktionsnedsättning bor på landsbygden och är beroende av närstående för försörjning och omvårdnad. Tillgängligheten i offentliga miljöer för personer med funktionsnedsättning är eftersatt och många barn med funktionsnedsättning saknar stöd och möjlighet att gå i skolan.

VII. Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Thailand

Regeringens demokratisatsning, som går ut på att Sverige i alla sammanhang ska stå upp för demokratiska principer, arbeta för att stärka demokratin och uttrycka kritik när den brister, genomförs också i Thailand. Sverige finansierar flera regionala aktörer som arbetar med mänskliga rättigheter genom den strategin för regionalt utvecklingssamarbetet med Asien och Oceanien (2022-2026). Stöd ges bland annat till FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR), *ASEAN Parliamentarians for Human Rights* (APHR) och *Asia Forum for Human Rights and Development* (Forum Asia). Sverige stöder även UNDP med genomförandet av den nationella handlingsplanen för mänskliga rättigheter och företagande, samt ett regionalt forskningsnätverk inom demokrati och mänskliga rättigheter som koordineras av Mahidol-universitetet. Sveriges globala strategi för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, ger också stöd till organisationer som Protection International, Article 19 och ECPAT i Thailand.

EU har ett bilateralt utvecklingssamarbete med Thailand som även omfattar projekt om mänskliga rättigheter. EU och Thailand för diskussioner om både ett samarbetsavtal och ett frihandelsavtal där aspekter om demokrati och mänskliga rättigheter ingår.

Thailand är en aktiv medlem i olika FN-sammanhang. Thailand har en stående inbjudan till FN:s specialrapportörer sedan 2011, men tillträde har varit svårt, då begäran sällan besvaras eller drar ut på tiden. Det senaste besöket ägde rum 2018 av FN:s specialrapportörer för mänskliga rättigheter i arbetslivet. De flesta stora internationella organisationer är

representerade i Thailand och över 30 FN-organ har sina regionala huvudkontor i Bangkok. Thailand har aktivt deltagit i FN:s universella granskningsmekanism för mänskliga rättigheter (UPR). I den senaste granskningen av Thailand i november 2021 accepterade Thailand direkt 70 procent av rekommendationerna, dock inga med bäring på majestätsbrott. Sverige gav bland annat rekommendationer om att Thailand skulle ratificera ILO:s konventioner om rätten att organisera sig och förhandla kollektivt samt uttryckligen förbjuda alla former av kroppslig bestraffning eller annan grym eller förnedrande bestraffning av barn.

VIII. RATIFICERING AV CENTRALA KONVENTIONER OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR) ratificerades år 1996. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt och det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet är Thailand inte part till.

Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, ICESCR) ratificerades år 1999. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt är Thailand inte part till.

Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination, ICERD) ratificerades år 2003.

Konventionen om avskaffandet av all slags diskriminering mot kvinnor (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women, CEDAW) ratificerades år 1985. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 2000.

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, CAT) ratificerades år 2007. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr är Thailand inte part till.

Konventionen om barnets rättigheter (Convention on the Rights of the Child, CRC) ratificerades år 1992. Det fakultativa protokollet om indragning av barn i väpnade konflikter och det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2006.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (Convention on the Rights of Persons with Disabilities, CRPD) ratificerades år 2008.

Internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances, ICED) undertecknades år 2012, har inte ratificerats.

1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning (Convention Relating to the Status of Refugees, 1951 Refugee Convention) och det tillhörande protokollet är Thailand inte part till.

Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (Rome Statute of the International Criminal Court) undertecknades år 2000, men har inte ratificerats.